

Conjunctuurbericht

centraal bureau voor de statistiek*

februari 1985

Het volume van de industriële productie steeg in december, vergeleken met november, terwijl de orderpositie licht daalde. De ondernemers in de industrie verwachtten in december een lichte toeneming van de werkgelegenheid.

Het volume van de invoer en uitvoer van goederen steeg in november ten opzichte van november 1983.

De consumptie van gezinshuishoudingen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, daalde in december vergeleken met december een jaar daarvoor. Ook voor het jaar 1984 als geheel bleef het consumptievolumen onder het niveau van 1983.

Het volume van de bruto-investeringen in vaste activa bleef in het derde kwartaal van 1984 gelijk aan het niveau van hetzelfde kwartaal in 1983.

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie daalde in januari 1985 licht ten opzichte van december 1984.

Het aantal geregistreerde werklozen (seizoengecorrigeerd) nam in januari, vergeleken met december, toe; dit vooral als gevolg van de abnormale weersomstandigheden.

Het ANP-CBS beursindexcijfer steeg in januari vergeleken met december. Aan de stijgende trend kwam in de eerste weken van februari nog geen einde.

Dit blijkt uit gegevens die medio februari 1985 beschikbaar waren.

Het volume van de industriële productie steeg in december, seizoengecorrigeerd, met 1% in vergelijking met de daaraan voorafgaande maand. Een belangrijke bijdrage aan deze groei werd geleverd door de basismetaalindustrie.

Gemiddeld over het vierde kwartaal van 1984 steeg de bedrijvigheid in de industrie met 1% ten opzichte van het daaraan voorafgaande kwartaal. Een zelfde stijgingspercentage werd gemeten in het derde kwartaal. In de eerste twee kwartalen van 1984 was de mutatie ten opzichte van het voorafgaande kwartaal groter. De afzwakking van de groei in het derde kwartaal van 1984 werd onder meer veroorzaakt door een afnemende in het productievolumen van de voedings- en genotmiddelenindus-

trie, en in het vierde kwartaal door een verminderde bedrijvigheid in de aardolie-industrie en de chemische industrie.

Voor het jaar 1984 als geheel steeg het productievolumen in de industrie met 6% in vergelijking met 1983.

Voor het eerst sinds het voorjaar van 1984 verwachtten de ondernemers in de industrie een lichte toeneming van de werkgelegenheid. Dit blijkt uit de conjunctuurtest van december. Het indexcijfer van de orderpositie van de industrie daalde licht in december vergeleken met november. Vergeleken met december 1983 was er sprake van een toeneming van 8%. De bezettingsgraad van de productie-installaties liep in het vierde kwartaal 1984 ten opzichte van het derde kwartaal enigszins terug. Van de ondernemers achtte 11% de productiecapaciteit in het vierde kwartaal te groot. In het derde kwartaal was 7% deze mening toegeedaan.

Het volume van de invoer van goederen steeg in november met 10% ten opzichte van november 1983, nadat in november eveneens een grote stijging was gerealiseerd. Volumetoename traden in oktober en november op bij de invoer van grondstoffen en halffabrikaten, consumptiegoederen en investeringsgoederen. De invoer van personenauto's daalde in november echter sterk.

Het volume van de uitvoer van goederen steeg in november met 7% in vergelijking met dezelfde maand een jaar daarvoor. In oktober was de stijging veel groter (18%). In beide maanden traden volumestijgingen op bij onder meer de onbewerkte agrarische producten, voedingsmiddelen, textiel en kleding, chemische producten en metaalproducten. In november daalde het uitvoervolumen van delfstoffen en aardolieproducten.

Volgens voorlopige gegevens blijkt dat de waarden van in- en uitvoer in december op ongeveer hetzelfde niveau liggen als in december 1983, hetgeen voor deze maand waarschijnlijk duidt op volumedalingen. Voor 1984 als geheel namen de invoer en de uitvoer, in waarde gemeten, toe met respectievelijk 15% en 14% ten opzichte van 1983.

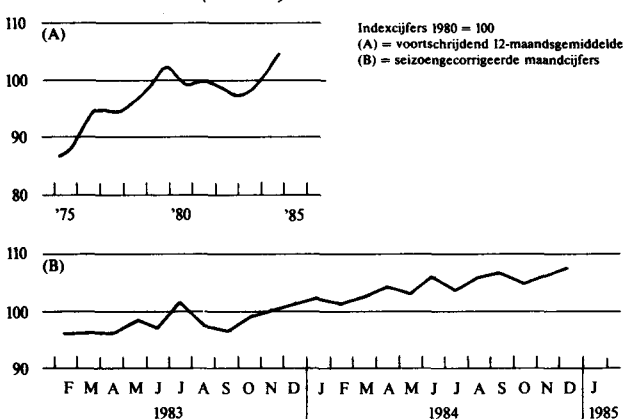
De consumptie van gezinshuishoudingen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, daalde in december met 3% in vergelijking met dezelfde maand een jaar daarvoor. Vooral de aankopen van voedings- en genotmiddelen daalden. De cijfers voor de maand december kunnen zijn beïnvloed door verschillen in aantal koopdagen in vergelijking met december 1983. Gemiddeld over het vierde kwartaal bedroeg de daling in het consumptievolumen ruim 0,5% ten opzichte van het vierde kwartaal in 1983.

Voor het jaar 1984 als geheel daalde het consumptievolumen met bijna 0,5% in vergelijking met het niveau van 1983. De bestedingen aan voedings- en genotmiddelen daalden in volume met 4%. Een dermate grote daling in de consumptie van deze bestedingscategorie heeft zich in de na-oorlogse jaren nog niet voorgedaan.

Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

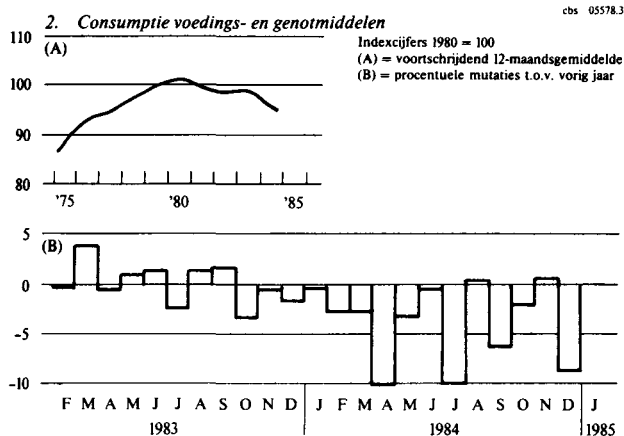
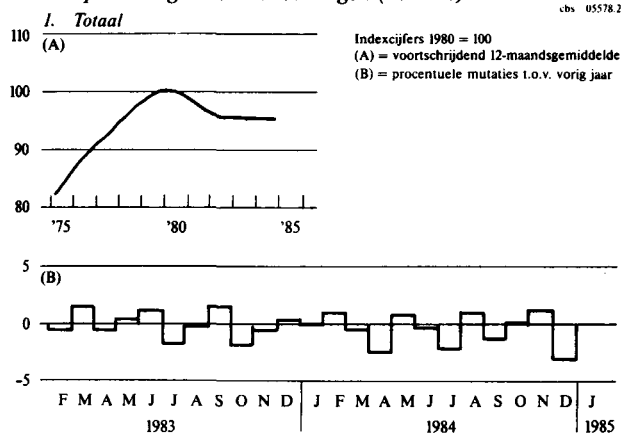
* Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen van het CBS.

Productie industrie (volume)

De aankopen van duurzame goederen lagen in 1984 1,5% onder het niveau van het voorgaande jaar. Bij deze bestedingscategorie traden volumedalingen op in de eerste drie kwartalen van 1984. In het vierde kwartaal bleven de aankopen op het niveau van hetzelfde kwartaal in 1983.

Consumptie van gezinshuishoudingen (volume)

Het volume van de *bruto-investeringen in vaste activa* bleef in het derde kwartaal van 1984 gelijk aan het niveau van hetzelfde kwartaal in 1983. Wanneer de investeringen in schepen, vliegtuigen en veestapel, die het beeld sterk wisselend hebben beïnvloed, buiten beschouwing worden gelaten, stegen de investeringen in het derde kwartaal met ongeveer 5% (in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 1983).

In het derde kwartaal van 1984 namen vooral de investeringen door de nijverheid toe (13%). In de twee daaraan voorafgaande kwartalen was er ook al sprake van een toeneming van een dergelijke omvang. De groei vond evenwel plaats vanaf een relatief laag niveau.

De investeringen van de overheid namen in het derde kwartaal in volume gemeten toe. Vooral de uitgaven voor aanleg en (groot) onderhoud van wegen en voor de Oosterscheldewerken namen toe. In de eerste twee kwartalen van 1984 nam het investeringsvolume van de overheid nog af.

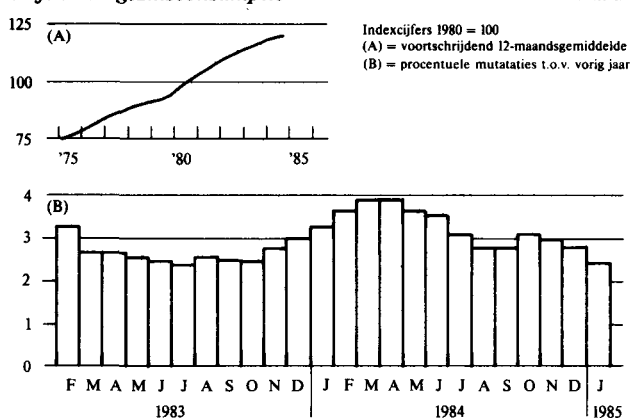
Van de verschillende typen investeringen gaven de investeringen in machines en overige uitrustingsstukken in de eerste drie kwartalen van 1984 een stijging te zien. In het derde kwartaal bedroeg de stijging 11% ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 1983. De investeringen in grond-, water- en wegenbouwkundige werken (voornamelijk door de overheid) namen in het derde kwartaal aanzienlijk toe. De grote daling in het investeringsvolume van externe vervoermiddelen in het derde kwartaal werd vooral veroorzaakt door de geringe investeringen in schepen. (Steeds gemeten ten opzichte van dezelfde kwartalen in het jaar daarvoor.)

De ontwikkeling in het volume van de bruto-investeringen in Nederland komt globaal overeen met die in de Bondsrepubliek Duitsland. Na volumedalingen in 1981 en 1982 stegen de investeringen in dat land (evenals in Nederland) weer met ingang van het tweede kwartaal van 1983. De daling in het tweede kwartaal van 1984 is beïnvloed door de omvangrijke stakingen in de metaalindustrie. Ook in de Verenigde Staten namen de investeringen in het tweede kwartaal van 1983 weer toe. De groei tot en met het derde kwartaal van 1984 was aanzienlijk. In Frankrijk en Italië daalden de investeringen tot en met het eerste kwartaal van 1984.

In Groot-Brittannië was al in 1982 sprake van een duidelijke groei in het investeringsvolume. Ook de meest recente cijfers tonen een sterke stijging (zie tabel 4).

Het *prijnsindexcijfer van de gezinsconsumptie* daalde in januari, vergeleken met december, met 0,1%. Gemeten ten opzichte van dezelfde maand in het voorgaande jaar was er sprake van een stijging van 2,4%. In het jaar 1984 was het stijgingspercentage in april het hoogst (3,9% in vergelijking met dezelfde maand in 1983). Daarna daalde dit percentage tot en met september 1984. In oktober nam het stijgingspercentage toe, om vervolgens weer verder te dalen tot en met de meest recente maand.

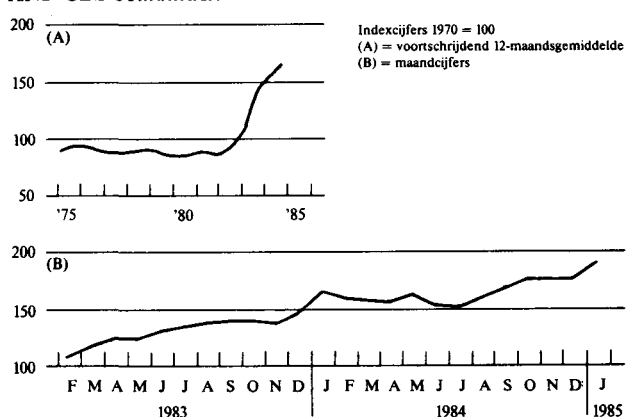
Prijnsindex gezinsconsumptie

Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde aantal *geregistreerde werklozen* is in januari 1985 gestegen ten opzichte van december 1984. Van invloed op deze stijging waren de extreem koude weersomstandigheden in januari, die afweken van het patroon waarop de seizoencorrectie is gebaseerd.

Het *ANP-CBS beursindexcijfer* steeg in januari 1985 tot gemiddeld 191 (1970=100). Na een snelle stijging van dit indexcijfer vanaf september 1982 tot en met januari 1984, trad een enigszins dalende trend op tot medio 1984. Daarna steeg de index weer, in januari zelfs in sterke mate. In februari heeft de dagindex de 200-grens overschreden.

ANP-CBS beursindex

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen

cbs

	Gemidd. jaarmutatatie 1978/1982	1983	1984	1983		1984						1985				
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
1. Hoeveelheidsgegevens																
		% mutatie t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor														
<i>Gemiddelde dagproductie in de nijverheid</i>																
Nijverheid	-1	2	5	3	5	8	4	6	3	2	9	7	5	3	1	
Delfstoffenwinning	-6	8	2	19	8	14	-5	1	-8	5	7	-7	0	-8		
Industrie	1	0	6	0	4	6	7	7	6	1	9	10	6	6	6	
Voedings- en genotm. ind.	3	1	3	-1	3	3	4	3		-2	6	4				
Textiel-, kledingindustrie	-4	-3	5	-3	4	-1	1	0		-11	15	-1				
Papierind., uitgeverijen	1	0		1	6	5	6	5	4	0	9	5		4		
Aardolie-industrie	-8	8	10	3	14	20	5	10		6	-3	32	8			
Chemische industrie	2	9	7	14	16	12	9	5	3	7	3	6	2	3	4	
Rubberindustrie	2	6		9	8	8	6	7		6	8	7				
Bouwmaterialenind.	-4	-1	3	1	3	5	4	2		-9	10	3				
Metaalindustrie	1	-2	9	-4	2	5	9	12		4	13	18				
Basismetalaalindustrie	0	8	20	18	29	37	21	17	10	6	14	31	9	8	13	
Overige metaalindustrie	1	-3		-6	-1	2	8	11		4	13	16				
Openbare nutsbedrijven	1	3	4	4	9	4	2	9	1	3	12	12	6	0		
<i>Bouwnijverheid: aantallen begonnen woningen</i>																
	0	3		18	5	9	-1	-17								
<i>Buitenlandse handel</i>																
Invoer, totaal	0	4		5	3	12	6	9		13	7	7	13	10		
Grondst. en halffabrikaten	0	3		6	2	16	11	13		18	10	11	15	10		
Consumptiegoederen	2	1		4	-5	5	2	2		6	1	-1	17	13		
Investeringsgoederen	-2	10		5	21	30	4	19		18	17	23	34	9		
Algemene goederen	7	5		5	3	-15	-14	-12		-9	-9	-16	-17	5		
Uitvoer, totaal	2	6		7	6	9	5	3		7	4	-1	18	7		
Onbewerkte agrar. prod.	6	2		-1	-1	0	7	14		6	3	27	14			
Delfstoffen	-7	3		15	4	16	-11	-7		-6	4	-14	8	-8		
Fabrikaten, totaal	3	7		8	8	9	7	4		7	5	1	17	8		
voedings- en genotmidd.	7	6		3	6	2	7	6		5	3	8	20	10		
textiel en kleding	0	0		2	5	7	14	5		18	-3	5	21	13		
aardolieproducten	-2	8		18	-1	14	-10	0		-5	3	2	8	-2		
chemische producten	4	12		16	17	14	13	2		12	3	-6	14	11		
metaalproducten	3	4		2	8	7	10	6		9	11	0	23	10		
overige fabrikaten	3	5		3	6	8	13	6		21	2	0	22	7		
<i>Consumptieve bestedingen van de Nederlandse bevolking</i>																
Totale consumptie	1	0	0	0	-1	0	-1	-1	-1	-2	1	-1	0	1	-3	
Voedings- en genotmidd.	1	0	-4	0	-2	-2	-5	-5	-4	-10	1	-6	-2	1	-9	
Duurz. consumptiegoederen	-3	0	-1	-1	-1	-2	-1	-2	0	-4	0	-2	3	3	-5	
Ov. goederen en diensten	2	0	1	0	0	2	1	1	0	1	2	1	0	1	0	
<i>Bruto invest. in vaste activa</i>																
<i>Bedrijven</i>																
Nijverheid	-3	-7		-2	-6	10	13	13								
Anderen bedrijven	-2	6		14	0	12	-6	-13								
Woning-exploitatie	-4	1		1	4	4	-2	2								
Totaal bedrijven	-3	1		5	0	8	0	-1								
Overheid	-4	2		-8	0	-2	-3	7								
Totaal	-3	0		3	0	7	0	0								
<i>Naar type</i>																
Bouwwerken	-3	-3		-5	0	2	-1	3								
Vervoermiddelen	-3	17		39	2	26	-8	-21								
Machines e.d.	-1	-1		5	-1	10	12	11								
2. Prijzen																
Prijsindex gezinsconsumptie, reeks voor werkn. gezinnen	5,6	2,8	3,3	2,5	2,8	3,6	3,8	2,9	2,9	3,1	2,8	2,8	3,1	3,0	2,8	2,4
Invoer (unit value)	8	1		1	4	7	7	5		6	5	4	5	4		
Uitvoer (unit value)	8	-1		1	3	8	10	7		9	5	6	7	6		
Ruilvoet	0	-1		0	-1	1	3	2		3	1	1	2	2		
Productenprijzen, binnenl. afzet nijverh. (excl. bouw-)	8,0	0,4		0,3	2,1	5,5	6,4	6,0		6,5	5,8	5,6	5,2			
Idem afzet land- en tuinbouw	3	2		1	9	9	5	2		8	2	-4	-1			
Indexcijfers regelingslonen	5	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Sociale indicatoren																
Werkz. pers. in de delfst.w., industrie en openbaar nut	-3	-5		-6	-5	-4	-3	-2								
Productie per werkn. in de nijverheid (excl. bouw-)	2	7		8	10	11	7	8								
Uitgesproken faillissementen	22	-11	-19	-14	-29	-19	-24	-19	-14	-19	-11	-26	4	-22	-24	-2
aantallen (x 1 000)																
Openstaande aanvragen ¹	9	15	10	11	13	14	16	18	15	16	16	17	17	18	21	
Werklozen ¹	801	822	817	830	839	839	821	791	819	828	815	803	793	777	780	
%																
Werklozen in % v.d. afhankelijke beroepsbevolking	17,1	17,6	17,2	18,0	17,8	17,0	17,3	16,7	17,1	17,5	17,2	16,8	16,7	16,6	16,5	
% mutaties t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor																
4. Geld- en kredietwezen																
Consumptief krediet (verstr.)	-3	-2	0	-5	4	0	-9			-9	-4	-14	2	19		
ANP-CBS beursindex	0	44	27	61	49	48	24	16	25	11	15	22	26	27	21	14
Geldhoeveelheid	4	11		9	11	4	3	4		3	4	5	5	2		
Spaartegoeden	12	1	3	1	0	2	3	4	4	4	4	4	4	4	5	
Dollarkoers contante notering	2	7	12	8	10	14	9	11	15	11	9	14	18	12	13	13
%																
Daggeld rente	5,3	5,8	5,5	5,7	5,9	5,7	5,9	5,7	6,0	5,8	5,8	5,9	5,6	5,6	5,8	
Rendement op staatsobligaties	8,2	8,0	8,7	8,4	8,3	8,3	8,3	7,4	8,6	8,3	8,0	7,6	7,3	7,3	7,2	

¹ Seizoengecorrigeerde cijfers.

Tabel 2. Conjunctuurtest bij de industrie

cbs

	1983							1984						
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	okt.	nov.	dec.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	okt.	nov.	dec.
	september 1982=100													
Nederland¹														
Indexcijfer orderpositie	95	97	99	99	99	98	100	103	108	108	108	108	109	108
	saldi van de positieve en negatieve antwoorden (in %)													
Orderontvangst binnenland ²	-6	-4	-6	-2	1	-6	-1	4	3	-4	-1	5	2	-11
Orderontvangst buitenland ²	4	3	1	5	-2	1	15	10	-2	-1	0	4	6	-9
Stemmingsindicator ³	-11	-8	-7	-4	-4	-6	-3	-1	-1	-3	-2	-4	-1	0
	%													
Bezettingsgraad	79	80	81	80				82	83	84	83			
	saldi van de positieve en negatieve antwoorden (in %)													
Europese Gemeenschap														
Stemmingsindicator ³	-14	-11	-9	-4	-6	-4	-3	-4	-5	-2		-2	-3	
	%													
Bezettingsgraad	76	76	77	78				79	80	79				

¹ M.i.v. september 1982 is een bestandsaanpassing doorgevoerd.² De vraagstelling heeft betrekking op de ontwikkeling t.o.v. de voorgaande periode.³ Dit is een gemiddelde van de antwoorden op de vragen: beoordeling van de voorraden eindproducten en de bedrijvigheid in de komende maanden; seizoengecorrigeerde gegevens (bron: Eurostat).

Tabel 3. Productie nijverheid buitenland. Volume-ontwikkelingen

cbs

	Gemidd. jaarmutatie 1978/1982	1983	1984	1983		1984									
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor														
Bondsrepubliek Duitsland	0,5	-1	4	6	6	0	4	5	-5	8	4	0	8	4	2
Frankrijk	0,6	1		2	3	2	3		1	3	3	3	6	2	
Italië	1,7	-3		2	1	7	7		11	6	9	6	3	0	
België	0,5	2		4	6	5	3		4	3	1	10			
Groot-Brittannië	-0,4	3	1	4	4	1	0	-1	4	-1	0	0	0	-1	-1
Verenigde Staten	0,1	6	11	15	15	13	9	6	12	11	9	7	6	7	6
Japan	3,8	3	11	9	11	12	11	10	12	13	11	8	11	11	9
Buitenland (gewogen) ¹	0,5	0		5	5	3	4		1	6	4	4	7	4	
Nederland	-0,6	2	5	5	8	4	6	3	6	2	9	7	5	3	1

¹ Een gemiddelde van de 9 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandelen in de Nederlandse export in 1980.

Tabel 4. Bruto-investeringen buitenland in vaste activa. Volume-ontwikkelingen

cbs

	1980	1981	1982	1983	1982			1983			1984			
					2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode een jaar daarvoor													
Bondsrepubliek Duitsland	3	-4	-5	3	-7	-6	0	0	3	3	6	5	-2	1
Frankrijk	3	-2	-1	-2	1	0	-1	0	-4	-2	-1	-3	0	
Italië	9	1	-5	-5	-6	-5	-5	-9	-7	-4	-1	-1	1	
Groot-Brittannië	-5	-9	7	4	6	10	8	8	3	1	5	10	10	
Verenigde Staten	-7	3	-7	10	-7	-9	-6	-2	7	14	20	22	21	17
Japan	1	4	2	0	2	2	3	1	-1	0	1	3	6	-2
Nederland	1	-11	-4	0	-4	-4	-1	-3	2	3	0	7	1	0

Bron: OECD.